

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 342/2022-28

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Laššákovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcov Petra Molnára a Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného Advokátskou kanceláriou JUDr. Jakub Mandelík, s. r. o., Záhradnícka 51, Bratislava, IČO 47 234 318, v mene ktorej koná advokát JUDr. Jakub Mandelík, PhD., proti postupu Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 234/2010 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 234/2010 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie v sume **3 000 eur**, ktoré mu **j e** Okresný súd Bratislava II **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Okresný súd Košice II **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **493,10 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkový stav veci a argumentácia sťažovateľa

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 10. mája 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prerokovanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a čl. 47 Charty základných práv Európskej únie postupom Okresného

súdu Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 234/2010 (ďalej len „napadnuté konanie“). Súčasne navrhuje, aby mu ústavný súd nálezom priznal finančné zadosťučinenie v sume 6 000 eur a náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 342/2022-15 z 12. júla 2022 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľa v časti namietaného porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní a vo zvyšnej časti ju odmietol.

3. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že o žalobe sťažovateľa z 8. decembra 2010 o náhrade škody na zdraví s príslušenstvom, keď pri dopravnej nehode utrpel závažné poranenia s trvalými následkami, rozhodol okresný súd rozsudkom z 9. júla 2019 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“), ktorým bola zamietnutá jeho žaloba a žalovanému priznaná náhrada trov konania. Rozsudok okresného súdu nebol vyhotovený v lehote do 30 dní od jeho vyhlásenia. Sťažovateľ sa žiadosťou zo 17. júla 2020 a následne sťažnosťou na prietahy v napadnutom konaní z 30. októbra 2020 domáhal zaslania písomného vyhotovenia rozsudku. Jeho sťažnosť na prietahy bola predsedníčkou okresného súdu vyhodnotená ako dôvodná. Písomné vyhotovenie rozsudku bolo sťažovateľovi doručené 28. apríla 2022. Následne podal proti rozsudku okresného súdu odvolanie.

4. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti považuje za neakceptovateľné, aby vyhotovenie a doručenie meritórneho rozhodnutia trvalo takmer tri roky. Postup okresného súdu po vyhlásení rozsudku vykazuje znaky nečinnosti. S odkazom na nález ústavného súdu č. k. II. ÚS 32/02 z 12. júla 2002 zastáva názor, že jeho vec si vyžaduje osobitnú rýchlosť konania a po právnej a skutkovej stránke nie je vo všeobecnosti zložitým konaním. Napadnuté konanie tak trvá viac ako 11 rokov.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

5. V podaní doručenom ústavnému súdu 9. augusta 2022 predseda okresného súdu uviedol, že napadnuté konanie sa začalo podaním žaloby sťažovateľa 8. decembra 2010 a vec bola pridelená zákonnému sudcovi. Na pojednávaní 9. júla 2019 bol vo veci vyhlásený rozsudok. Na základe žiadosti zákonného sudcu zo 6. augusta 2019, teda v rámci lehoty v zmysle § 223 ods. 3 Civilného sporového poriadku, predsedníčka okresného súdu rozhodla o predĺžení lehoty na vyhotovenie a odoslanie rozsudku do 6. septembra 2019. Z obsahu súdneho spisu je zrejmé, že zákonný sudca písomné vyhotovenie rozsudku odovzdal do kancelárie až 27. apríla 2022. Rozsudok okresného súdu bol odoslaný stranám sporu 28. apríla 2022. Proti predmetnému rozsudku podal odvolanie sťažovateľ, pričom okresný súd „v súčasnosti vykonáva s tým súvisiace procesné úkony a spis bude predložený odvolaciemu súdu.“. Uvedená nečinnosť zákonného sudcu v napadnutom konaní smerovala k podaniu disciplinárneho návrhu, o ktorom rozhodol Najvyšší správny súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší správny súd“) rozhodnutím z 10. mája 2022. Rozhodnutím bol sudca uznaný vinným a bolo mu uložené disciplinárne opatrenie.

6. V rámci repliky sťažovateľ v podaní doručenom ústavnému súdu 16. augusta 2022 uviedol, že v celom rozsahu zotrúva na argumentácii uvedenej v ústavnej sťažnosti. O porušení práv sťažovateľa odôvodňujúcich legitímnosť priznania finančného zadosťučinenia svedčí i samotné vyjadrenie predsedu okresného súdu, ktorý explikoval, že zo strany okresného súdu došlo k nečinnosti a nedôvodným priet'ahom v napadnutom konaní. Tieto tvrdenia verifikuje aj disciplinárne rozhodnutie najvyššieho správneho súdu.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

7. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou a so stanoviskami účastníkov konania dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

8. Predmetom konania pred ústavným súdom je rozhodovanie o tom, či postupom okresného súdu v napadnutom konaní a jeho nečinnosťou, predovšetkým pri písomnom vyhotovení rozsudku a jeho doručovaní stranám sporu, došlo k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

9. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010, II. ÚS 123/2022).

10. Pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie už označených práv vychádza ústavný súd zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04, III. ÚS 154/06, II. ÚS 438/2017, II. ÚS 118/2019). Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na príslušný súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

11. V praxi sa vyskytujú aj priet'ahy, ku ktorým dochádza až po vydaní rozhodnutia, pretože síce už bolo v konaní rozhodnuté, avšak rozhodnutie nebolo sťažovateľovi doručené, resp. nenadobudlo právoplatnosť. Je preto potrebné skúmať aj dĺžku konania, ktoré nebolo právoplatne skončené, hoci prípadne už mohlo byť vo veci rozhodnuté (rozsudky ESLP vo veciach Zarembová proti Slovenskej

republike z 23. 11. 2010, bod 19; Sirotňák proti Slovenskej republike z 23. 12. 2010, bod 28; Bubláková proti Slovenskej republike z 15. 2. 2011, bod 18).

12. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 41/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 99/07) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu prerokúvanej veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre s'ťažovateľov (I. ÚS 19/00, ÚS 54/02, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07). Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v danom prípade.

13. Pokiaľ ide o kritérium, ktorým je právna a faktická zložitost' veci, ústavný súd konštatuje, že konanie o náhrade škody na zdraví je bežnou súčasťou rozhodovacej činnosti okresného súdu. Zo skutočností uvedených s'ťažovateľom alebo okresným súdom ani so zreteľom na povahu veci ústavný súd nezistil žiadnu takú okolnosť, ktorá by odôvodňovala záver o jej právnej či faktickej zložitosti. Predmet konania má však nepochybne mimoriadny význam pre s'ťažovateľa, čo si vyžaduje zvýšenú starostlivosť súdov, preto sú dĺžka a priebeh tohto konania posudzované prísnejšie (m. m. IV. ÚS 597/2012, II. ÚS 323/2019; Stefanova proti Bulharsku, rozsudok ESLP z 11. 1. 2007).

14. Správanie s'ťažovateľa ako účastníka konania je druhým kritériom, ktoré sa uplatňuje pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu označených práv s'ťažovateľa. Ústavný súd dospel k záveru, že s'ťažovateľ svojím správaním k dĺžke napadnutého konania neprispel, naopak, svojimi podaniami upozorňoval na zdĺhavý priebeh napadnutého konania v štádiu po vyhlásení rozsudku.

15. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu označených práv s'ťažovateľa, bol postup samotného okresného súdu. Z argumentácie s'ťažovateľa, ako aj vyjadrenia predsedu okresného súdu vyplýva, že vec s'ťažovateľa nebola ani v čase rozhodovania ústavného súdu v celom rozsahu právoplatne skončená. Napadnuté konanie tak celkove trvá už vyše 11 rokov a takúto dĺžku konania a rozhodovania o nárokoch vyplývajúcich zo škody na zdraví nemožno akceptovať.

16. Ústavný súd po vyhodnotení všetkých troch kritérií, ako aj celkovej dĺžky konania dospel k záveru, že doterajším postupom okresného súdu v období od vyhlásenia rozsudku 9. júla 2019 do jeho písomného vyhotovenia (27. apríla 2022) a zaslania stranám sporu 28. apríla 2022 došlo v napadnutom konaní k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva s'ťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

IV.

Prikázanie vo veci konať a primerané finančné zadosťučinenie

17. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Keďže však sťažovateľ v petite ústavnej sťažnosti nenavrhol ústavnému súdu prikázať okresnému súdu, aby vo veci konal bez zbytočných prietáhov, ústavný súd, ktorý je viazaný návrhom petitu, nemohol o tejto skutočnosti rozhodnúť.

18. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal. Z § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

19. Sťažovateľ sa domáha priznania primeraného finančného zadosťučinenia proti okresnému súdu v sume 6 000 eur, pričom poukazuje na to, že dĺžka napadnutého konania sa prejavila v pocitoch neistoty, krivdy, bezmocnosti, úzkosti a poníženia, ktoré mu boli spôsobené v súvislosti s úrazom, pričom za utrpené poškodenie zdravia sa nedočkal primeranej peňažnej satisfakcie.

20. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04, I. ÚS 257/08). V tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných aj ESĽP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

21. Ústavný súd považoval sťažovateľom požadovanú sumu finančného zadosťučinenia za neprimeranú a na tomto mieste pripomína, že ESĽP akceptuje priznávanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume, ktorá nie je neprimeraná, hoci by bola nižšia než suma priznávaná ESĽP (porovnaj Ivan a Martin Medić proti Chorvátsku, rozhodnutie z 5. 2. 2009, č. 55864/07; Roje proti Chorvátsku, rozhodnutie z 25. 6. 2009, č. 8301/06).

22. Zohľadňujúc okolnosti posudzovanej veci, s prihliadnutím na charakter konania, význam pre sťažovateľa a skutočnosť, že vo veci už bolo okresným súdom rozhodnuté, ústavný súd považoval priznanie finančného zadosťučinenia sťažovateľovi v sume 3 000 eur za primerané konkrétnym okolnostiam prípadu (bod 2 výroku tohto nálezu).

V. Trovy konania

23. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania. Sťažovateľ si uplatnil nárok na náhradu trov konania pred ústavným súdom za dva úkony právnej pomoci.

24. Ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom podľa § 11 ods. 3 a § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov pozostávajúcu z odmeny advokáta za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti). Za tieto úkony uskutočnené v roku 2022 patrí odmena v sume dvakrát po 193,83 eur a režijný paušál v sume dvakrát po 11,63 eur. Tieto trovy právneho zastúpenia v sume 410,92 eur, keďže advokát je aj platcom dane z pridanej hodnoty, sa v danom prípade zvyšujú o 20 %. Celkove teda trovy právneho zastúpenia predstavujú sumu 493,10 eur (bod 3 výroku nálezu).

25. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. septembra 2022

Jana Laššáková
predsedníčka senátu